

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni sud za krivično
gonjenje osoba odgovornih za
teška kršenja međunarodnog
humanitarnog prava počinjena
na teritoriji bivše Jugoslavije
od 1991. godine

Predmet br.: IT-95-5/18-T
Datum: 21. april 2011.
Original: engleski

PREDSJEDNIK MEĐUNARODNOG SUDA

Rješava: sudija Patrick Robinson, predsjednik

Sekretar: g. John Hocking

Odluka od: 21. aprila 2011.

TUŽILAC

protiv

RADOVANA KARADŽIĆA

JAVNO REDIGOVANO I EX PARTE

**ODLUKA PO ZAHTJEVU ZA PONIŠTENJE ODLUKE O
NADZORU TELEFONSKIH POZIVA**

Optuženi:

Radovan Karadžić

Branilac u pripravnosti:

g. Richard Harvey

1. **JA, PATRICK ROBINSON**, predsjednik Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Međunarodni sud) rješavam po "Zahtjevu za poništenje Odluke o nadzoru telefonskih poziva" (dalje u tekstu: Zahtjev za poništenje), koji je Radovan Karadžić (dalje u tekstu: Karadžić) podnio 28. januara 2011. godine. Dana 17. februara 2011. godine, sekretar Međunarodnog suda (dalje u tekstu: sekretar) je, na osnovu pravila 33(B) Pravidnika o postupku i dokazima (dalje u tekstu: Pravidnik), dostavio podnesak kojim odgovara na Zahtjev za poništenje.¹ Karadžić je 18. aprila 2011. godine uložio repliku na podnesak sekretara.²

I. ARGUMENTACIJA

A. Zahtjev za poništenje odluke

2. Karadžićev Zahtjev za poništenje odluke odnosi se na dva glavna pitanja: prvo pitanje tiče se informacija koje su navodno prikupljene snimanjem i nadzorom telefonskih razgovora Slobodana Miloševića, a koje je g. Timothy McFadden (dalje u tekstu: g. McFadden), bivši upravnik Pritvorske jedinice Ujedinjenih nacija (dalje u tekstu: PJUN ili Zatvorski objekat), navodno objelodanio predstavnicima Vlade Sjedinjenih Američkih Država (dalje u tekstu: Prvo pitanje); a drugo pitanje odnosi se na Karadžićeve prigovore na Odluku sekretara kojom se odobrava nadzor Karadžićevih telefonskih razgovora u PJUN-u (dalje u tekstu: osporavana odluka)³ (dalje u tekstu: drugo pitanje).

3. U vezi s Prvim pitanjem, Karadžić navodi da jedan diplomatski telegram Sjedinjenih Država preuzet iz *Wikileaks*a (dalje u tekstu: navodni diplomatski telegram) otkriva da je g. McFadden predstavnicima Vlade Sjedinjenih Država objelodanio informacije koje su mogle biti prikupljene samo na osnovu vršenja nadzora telefonskih razgovora Slobodana Miloševića u PJUN-u (dalje u tekstu: navodno objelodanjivanje).⁴ Karadžić tvrdi da je navodno objelodanjivanje predstavljalo

¹ Podnesak sekretara na osnovu pravila 33(B) u vezi sa zahtjevom Radovana Karadžića za poništenje odluke o nadzoru telefonskih razgovora, 17. februar 2011. godine (javno s povjerljivim i *ex parte* dodatkom) (dalje u tekstu: podnesak sekretara).

² Replika: Zahtjev za poništenje odluke o nadzoru telefonskih razgovora, 18. april 2011. godine (dalje u tekstu: Replika). Dana 22. februara 2011. godine, Karadžić je podnio Zahtjev za pristup povjerljivom i *ex parte* Dodatku (dalje u tekstu: Zahtjev za pristup), u kojem je zatražio pristup povjerljivim i *ex parte* dodacima podnesku sekretara (dalje u tekstu: Dodaci podnesku sekretara) (dalje u tekstu: Zahtjev za pristup) ili, alternativno, da ne uzmem u obzir Dodatke podnesku sekretara prilikom donošenja odluke po Zahtjevu (dalje u tekstu: Alternativni zahtjev). Karadžić je dalje tražio da mu se za ulaganje replike odobri rok od četiri dana od dana izdavanja odluke po Zahtjevu (dalje u tekstu: Zahtjev za ulaganje replike). Dana 15. aprila 2011. godine, donio sam Odluku po Zahtjevu za pristup kojom sam odbio zahtjev za pristup, a odobrio Alternativni zahtjev i Zahtjev za ulaganje replike.

³ Karadžićevi dodaci Zahtjevu za ponovno razmatranje, memorandum od 13. januara 2011. godine, u kojem sekretar iznosi svoju odluku da se nastavi nadzor telefonskih razgovora, između ostalog, Karadžića za sljedeći period od 30 dana.

⁴ Zahtjev za poništenje, par. 10-12.

zloupotrebu režima nadziranja telefonskih razgovora koji je bio na snazi u Zatvorskom objektu od strane PJUN-a.⁵ Karadžić izjavljuje da, mada "nema procesnu legitimaciju da ulaže prigovor na kršenje prava predsjednika Miloševića [*sic*]", ipak traži da ja, *proprio motu*, imenujem pretresno vijeće koje treba "da odluči da li je potrebno da se imenuje *amicus curiae* na osnovu člana 77(C)(ii) za sprovođenje istrage o ometanju valjanog sprovođenja pravde" zbog navodnog objelodanjivanja (dalje u tekstu: Prvi zahtjev).⁶

4. Karadžić takođe tvrdi da, s obzirom na navodno objelodanjivanje, "nije poznato da li su i u kojoj su eventualno mjeri" službenici PJUN-a ili sekretar trećoj strani možda objelodanili informacije prikupljene nadzorom Karadžićevih telefonskih razgovora.⁷ Karadžić stoga traži da, na osnovu pravila 33(B) Pravilnika, sekretaru naložim da dostavi podnesak s izjavama pod zakletvom sadašnjeg upravnika i svih upravnika PJUN-a od jula 2008. godine, u kojima se navodi kada su s nekom trećom stranom razgovarali o Karadžićevim telefonskim razgovorima u PJUN-u "i o informacijama otkrivenim u tim razgovorima" (dalje u tekstu: Drugi zahtjev).⁸

5. U vezi s Drugim pitanjem, Karadžić traži da, na osnovu Pravila 22 Pravilnika o nadzoru posjeta i komunikacija sa pritvorenicima (dalje u tekstu: Pravilnik o komunikaciji s pritvorenicima),⁹ poništim Oспорavanu odluku zato što ne postoji valjan razlog koji opravdava nadzor njegovih telefonskih razgovora u PJUN-u (dalje u tekstu: Treći zahtjev).¹⁰ Karadžić tvrdi da od početka postupka koji se protiv njega vodi pred Međunarodnim sudom, ni on ni članovi njegovog tima odbrane nisu objelodanjivali identitet zaštićenih svjedoka, da nisu prekršili nijedan nalog o neobjelodanjivanju i povjerljivosti, niti su zastrašivali svjedoke.¹¹ Karadžić takođe navodi da ništa ne upućuje na to da postoji mogućnost da će on pokušati da pobjegne iz pritvora Međunarodnog suda.¹² Karadžić takođe tvrdi da od početka pritvora u zatvorskom objektu nikada nije narušavao red i bezbjednost u PJUN-u.¹³ Karadžić stoga tvrdi da je "nerazumno da se opšti nalozi sekretara o snimanju svih razgovora svih pritvorenika primjenjuju i na njega".¹⁴ On dalje tvrdi da odluka sekretara kojom se odobrava nadziranje telefonskih razgovora u PJUN-u krši

⁵ *Ibid.*, par. 2, 13.

⁶ *Ibid.*, par.14, 27.

⁷ *Ibid.*, par. 15.

⁸ *Ibid.*, par. 15 i 27.

⁹ IT/98/REV.4, izmijenjen u avgustu 2009. godine.

¹⁰ Zahtjev za poništenje, par.1, 27. *V. takode ibid.*, par. 8-9.

¹¹ *Ibid.*, par. 8.

¹² *Ibid.*

¹³ *Ibid.*

¹⁴ *Ibid.*, par. 9.

evropske standarde koji regulišu pravo na privatnost, te presretanje i nadziranje komunikacija s pritvorenicima u zatvorskim objektima.¹⁵

6. Karadžić takođe tvrdi da samo postojanje režima, koji zahtijeva da sekretar opravda nadziranje i snimanje telefonskih razgovora pritvorenika, da se odobrenje za sprovođenje tog nadzora i snimanja obnavlja svakih 30 dana i koji predviđa pravo na ulaganje žalbe na odluke sekretara po tom pitanju, "pokazuje da je opšte snimanje svih poziva svih zatvorenika cijelo vrijeme njihovog pritvoreništva nerazumno čak i prema standardima MKSJ-a".¹⁶ Karadžić navodi da bi nadzor nad komunikacijama pritvorenika, na osnovu postojanja razumne sumnje, ili čak "povremeni nadzor", mogao biti razumna mjera za obezbjeđenje reda i bezbjednosti u pritvorskoj jedinici", ali da je neselektivno nadziranje svih komunikacija pritvorenika "neopravdano, pretjerano" i da predstavlja zloupotrebu sličnu navodnom objelodanjivanju.¹⁷

B. Argumentacija sekretara

7. U vezi s Prvim zahtjevom, sekretar navodi da Karadžić nema procesnu legitimaciju "da se poziva na eventualno kršenje prava g. Miloševića i da traži da se pokrene postupak za nepoštovanje Suda".¹⁸ Sekretar stoga navodi da se Prvi zahtjev treba odbaciti.¹⁹

8. U vezi s Drugim zahtjevom, sekretar tvrdi da Karadžić nije pružio podatke koji pokazuju da su bilo sadašnji bilo prijašnji članovi osoblja PJUN-a s trećim stranama razgovarali o informacijama prikupljenim nadziranjem Karadžićevih telefonskih razgovora.²⁰ Sekretar stoga tvrdi da je i sam Karadžić priznao da "nije poznato da li je i u kojoj mjeri" osoblje Sekretarijata ili PJUN-a razgovaralo o informacijama prikupljenim snimanjem i nadzorom Karadžića u PJUN-u.²¹ Sekretar dalje tvrdi da se u informacijama priloženim Zahtjevu za ukidanje: (1) ne pominje Karadžić, već jedan drugi zatvorenik; i (2) da se one odnose na događaje koji su se, kako se navodi, zbili pet godina prije Karadžićevog pritvaranja u PJUN-u.²² Sekretar je Drugi zahtjev okarakterisao kao "traganje naslijepo" pa stoga traži da bude odbačen.²³

¹⁵ *Ibid.*, par. 16-22. Karadžić navodi da Odluka sekretara ometa njegovo pravo na privatnost i krši član 8 evropske konvencije o ljudskim pravima. V. Zahtjev za poništenje, par. 16-17 i 22. V. Zahtjev za poništenje, par. 18. Karadžić dalje tvrdi da Odluka sekretara krši pravilo 24 Evropskih zatvorskih propisa (dalje u tekstu: EZP). V. Zahtjev za poništenje, par. 21-22.

¹⁶ Zahtjev za poništenje, par. 23.

¹⁷ *Ibid.*, par. 24.

¹⁸ Podnesak sekretara, par. 7.

¹⁹ *Ibid.*

²⁰ *Ibid.*, par. 9. V. takođe *ibid.*, par. 23.

²¹ *Ibid.*, par. 9, gdje se citira Zahtjev za poništenje, par. 15.

²² Podnesak sekretara, par. 9. V. takođe *ibid.*, par. 25.

²³ *Ibid.*, par. 10. V. takođe *ibid.*, par. 25.

9. U vezi s Trećim zahtjevom, sekretar navodi da se Oспорavana odluka pridržava evropskih i međunarodnih normi u pogledu postupanja sa zatvorenicima, kao i pravila 58(C) Pravidnika o pritvoru osoba koje čekaju na suđenje ili žalbeni postupak pred Međunarodnim sudom ili su iz nekog drugog razloga pritvorene po ovlaštenju ovog Suda (dalje u tekstu: Pravidnik o pritvoru),²⁴ i pravila 20 i 21 Pravidnika o komunikaciji sa pritvorenima. Sekretar dalje navodi da se Oспорavana odluka pridržava osnovnih pravila prirodnog prava i pravičnosti postupka.²⁵ Sekretar tvrdi da "[k]orektna zatvorska praksa" i razni međunarodni i evropski instrumenti dopuštaju sistematski nadzor nad nepriviligovanim telefonskim pozivima pritvorenika, ako to predviđa relevantni zatvorski pravilnik, kako bi se obezbijedilo sigurnost i red u zatvorskom objektu.²⁶ Sekretar ovim tvrdi "da to u stvari znači da sve dok je nadzor opravdan na osnovu kriterija iz pravila 20(A) ili (B), sekretar može da nastavi da izdaje naloge o takvom nadzoru i ne treba da za to dostavlja daljnja obrazloženja."²⁷

10. Sekretar takođe navodi da pravilo 20(B) Pravidnika o komunikaciji sa pritvorenima predviđa postojanje konkretnog osnova za nadzor nad nepriviligovanim telefonskim pozivima pritvorenika, između ostalog slučajeve kad sudija ili vijeće Međunarodnog suda izdaju nalog za neobjelodanjivanje. U vezi s tim, sekretar tvrdi da se u "[s]vim predmetima pred Međunarodnim sudom izdaju nalozi za zaštitu žrtava i svjedoka na osnovu pravila 75 Pravidnika" i da je stoga "[s]prečavanje kršenja tih naloga dovoljno opravdanje za sistematski nadzor, neovisno o osnovama iz pravila 20(A)".²⁸

11. Sekretar dalje tvrdi da ni pravilo 58(C) Pravidnika o pritvoru ni pravilo 20 Pravidnika o komunikaciji s pritvorenima "ne nalažu da sekretar pritvoreniku dostavi odluku s nalogom o nadzoru ili snimanju u kojoj navodi dodatne razloge pored onih navedenih u pravilu 20(A) ili (B)".²⁹ U vezi s ovim sekretar ističe činjenicu da izmijenjena verzija pravila 20(A) Pravidnika o komunikaciji s pritvorenima više ne sadrži, između ostalog, prijašnji uslov da za izdavanje naloga

²⁴ IT/38/Rev.9, dopunjen 21. jula 2005. godine.

²⁵ Podnesak sekretara, par. 11. *V. takođe ibid.*, par.12-13.

²⁶ *Ibid.*, par. 14. U vezi s ovim sekretar se poziva na sljedeće instrumente: (1) Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (dalje u tekstu: ICCPR); Standardna minimalna pravila za postupanje sa zatvorenima, 1977. godine, Rezolucija br. 663 Ekonomskog i socijalnog vijeća (XXIV), 31. juli 1957. godine, par. 37; (3) Osnovna načela za postupanje sa zatvorenima, Rezolucija Generalne skupštine br. 45/111 od 14. decembra 1990. godine, par. 5. Sekretar se takođe poziva i na predmet *Estrella protiv Urugvaja*, saopštenje br. No. 74/1980, U.N. Doc. CCPR/C/OP/2, na stranici 93 (1990.), par. 9.2, u kojem, kako navodi sekretar, Odbor za ljudska prava "iznosi svoj stav da 'je uobičajeno da zatvorske vlasti sprovode mjere kontrole i cenzure nad korespondencijom zatvorenika' pod uslovom 'da za eventualne mjere kontrole ili cenzure moraju postojati zadovoljavajući pravni instrumenti za sprečavanje proizvoljne primjene tih mjera'". U vezi s ovim, sekretar napominje da Odbor za ljudska prava tumači članove 10 i 17 ICCPR-a.

²⁷ Podnesak sekretara, par. 14.

²⁸ *Ibid.*, par.15-16.

²⁹ *Ibid.*, par. 19.

kojim se odobrava nadzor ili snimanje telefonskih razgovora pritvorenika u PJUN-u od strane sekretara, mora biti pokazano da za to postoji razuman osnov.³⁰

12. Sekretar takođe navodi da pravilo 21(C) Pravilnika o komunikaciji s pritvorenicima sadrži "zadovoljavajuće pravne instrumente koji sprečavaju proizvoljnu primjenu režima nadzora" pa je ono stoga proceduralno pravično.³¹ Prema tome, sekretar stoga ističe uslov iz pravila 21(C) da pritvorenici i njihovi branioci trebaju biti obaviješteni o sekretarovoj odluci o nadzoru nad telefonskim razgovorima dotičnog pritvorenika u roku od 24 sata od izdavanja te odluke. Sekretar takođe upućuje na pravilo 22 Pravilnika o komunikaciji s pritvorenicima, koje predviđa da zatvorenici imaju pravo da traže poništavanje sekretarovih odluka na osnovu pravila 21.³²

13. Sekretar tvrdi da se Osporavana odluka zasniva na njegovoj konstataciji da su ispunjeni uslovi pravila 58(C) Pravilnika o pritvoru i pravila 20 i 21 Pravilnika o komunikaciji sa pritvorenicima, da je u tom pogledu prilikom donošenja Osporavane odluke uziman u obzir "samo relevantan materijal" i da se poštovao postupak iz pravila 21.³³

14. Sekretar dalje tvrdi da se navodno objelodanjivanje ne odnosi na Karadžića i da Karadžić, budući da nije dostavio informacije koje ukazuju na to da je sadašnje i bivše osoblje PJUN-a trećim stranama objelodanilo informacije prikupljene na osnovu snimanja i nadzora njegovih telefonskih razgovora u PJUN-u, nije pokazao da su Osporavanom odlukom prekršena neka njegova prava.³⁴ Sekretar dalje tvrdi da "čak kad bi [Karadžić] i dokazao da su njegova prava prekršena nekom navodnom zloupotrebom režima nadzora u vezi s nekim drugim pritvorenikom", Treći zahtjev bi se opet trebao odbaciti jer Karadžić nije pokazao da bi poništenje odluke sekretara o snimanju i nadzoru njegovih telefonskih poziva u dovoljnoj mjeri ispravilo incident koji se, kako se navodi, dogodio prije nekoliko godina i u kojem su učestvovalе osobe koje više nisu članovi osoblja Međunarodnog suda.³⁵

C. Replika

15. Karadžić, između ostalog, priznaje da "suprotno argumentima sekretara", sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava (dalje u tekstu: ESLJP), u stvari ne nalaže da se navedu razlozi za nadzor nad komunikacijom s pritvorenicima.³⁶ Osim toga, Karadžić ponavlja da ako nije potrebno

³⁰ *Ibid.*, par. 18.

³¹ *Ibid.*, par. 21.

³² *Ibid.*

³³ *Ibid.*, par. 22.

³⁴ *Ibid.*, par. 23.

³⁵ *Ibid.*, par. 24. V. *takode ibid.*, par. 25.

³⁶ Replika, par. 4. V. *takode ibid.*, par. 5-16.

da sekretar obrazloži svoju odluku, onda je pravo ulaganja žalbe predsjedniku na osnovu pravila 22 Pravilnika o komunikaciji s pritvorenima bez efekta.³⁷

II. MJERODAVNO PRAVO

16. Pravilo 58(C) Pravilnika o pritvoru predviđa da "[s]ekretar može naložiti da se telefonski razgovori koji ne spadaju u privilegovane komunikacije snimaju ili nadziru, kako je predviđeno Propisima kojima se uređuje nadzor nad posjetama i komunikacijom pritvorenika". Relevantne odredbe Pravilnika o komunikaciji sa pritvorenima su sljedeće:

Pravilo 20

Sekretar može naložiti da telefonski razgovori budu snimani ili nadzirani:

- (A) kako bi se obezbijedilo da pritvorenik ne pokuša da:
 - (i) dogovori bjekstvo;
 - (ii) utiče na nekog svjedoka ili ga zastrašuje;
 - (iii) ometa sprovođenje pravde; ili,
 - (iv) na drugi način remeti održavanje bezbjednosti i reda u Pritvorskoj jedinici
- (B) u slučaju izdavanja naloga sudije ili vijeća za neobjelodanjivanje na osnovu Pravilnika o postupku i dokazima.

Pravilo 21

- (A) Ukoliko nastupi jedna od situacija navedenih u pravilu 20, sekretar Suda može naložiti da se svi telefonski pozivi koje prima ili upućuje pritvorenik, osim razgovora s advokatom i diplomatskim predstavnicima, snimaju ili nadziru u vremenskom periodu koji ne prelazi trideset dana.
- (B) O produženju vremenskog perioda, koji ne može da premaši trideset dana, mora biti obaviješten predsjednik.
- (C) Pritvorenik i njegov advokat će biti obaviješteni o odluci sekretara Suda u roku od dvadeset i četiri sata.

Pravilo 22

Pritvorenik može u bilo kom trenutku zatražiti od predsjednika da promijeni odluku sekretara Suda donijetu na osnovu pravila 21.

III. STANDARD PREISPITIVANJA

17. Za preispitivanje administrativnih odluka sekretara predviđen je sljedeći standard:

Sudsko preispitivanje [...] administrativne odluke ne predstavlja ponovno saslušanje. Ne radi se ni o žalbenom postupku, niti je taj postupak na bilo koji način sličan preispitivanju vlastite presude

³⁷ *Ibid*, par. 12.

kakvo bi sudsko vijeće moglo provesti u skladu s pravilom 119 Pravilnika o postupku i dokazima. Sudsko preispitivanje administrativne odluke sekretara [...] inicijalno se bavi pravilnošću postupka kojim je sekretar došao do neke odluke i načinom na koji je do nje došao.³⁸

U skladu s tim, administrativna odluka može biti poništena ukoliko sekretar: nije poštovao relevantne pravne uslove; ako se sekretar nije pridržavao osnovnih pravila prirodne pravde ili ako u procesnom smislu nije postupao korektno prema osobi na koju utiče dotična odluka; ako je uzео u obzir materijal koji nije relevantan a propustio uzeti u obzir materijal koji je relevantan; ili ako je došao do zaključka do kakvog ne bi došla nijedna razumna osoba koja ispravno razmatra to pitanje (test "nerazumnosti").³⁹

IV. DISKUSIJA

18. Budući da se Prvi zahtjev odnosi isključivo na pokojnog Slobodana Miloševića, smatram da nije primjereno da se ovaj zahtjev, kao ni pitanja koja iz njega slijede, razmatraju u kontekstu predmeta *Karadžić*.⁴⁰ [REDIGOVANO]. Prvi zahtjev stoga odbijam, bez prejudiciranja [REDIGOVANO].

19. Drugi zahtjev, čini se, polazi od obrazloženja da navodno objelodanjivanje, koje se odnosi na informacije u vezi sa Slobodanom Miloševićem, navodi na zaključak da su osobe koje su bile na položaju upravnika PJUN-a od početka Karadžićevog pritvora u Zatvorskom objektu u julu 2008. godine izvršile slična objelodanjivanja informacija u vezi s Karadžićem (dalje u tekstu: Zaključak). Međutim, mišljenja sam, na osnovu informacija koje je Karadžić iznio u svom Zahtjevu za

³⁸ *Tužilac protiv Miroslava Kvočke*, predmet br. IT-98-30/I-A, Odluka po preispitivanju odluke sekretara o prestanku pružanja pravne pomoći Zoranu Žigiću, 7. februar 2003. godine (dalje u tekstu: Odluka u predmetu Kvočka), par. 13. V. *takođe Tužilac protiv Radovana Karadžića*, predmet br. IT-95-5/18-T, Odluka po Zahtjevu da se poništi ograničenje kontakta s novinarom: časopis *Profil*, 11. oktobar 2010. godine (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Karadžić* od 11. oktobra 2010. godine), par. 16; *Tužilac protiv Radovana Karadžića*, predmet br. IT-95-5/18-T, Odluka po Žalbi na Odluku OLAD-a u vezi s dodatnim sredstvima za pretpretresni postupak, 17. decembar 2009. godine (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Karadžić* od 17. decembra 2009. godine), par. 18; *Tužilac protiv Radovana Karadžića*, predmet br. IT-95-5/18-T, Odluka po Zahtjevu Radovana Karadžića za ukidanje ograničenja kontakta s novinarom: *Russia Today*, 6. novembar 2009. godine (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Karadžić* od 6. novembra 2009. godine), par. 22; *Tužilac protiv Radovana Karadžića*, predmet br. IT-95-5/18-T, Odluka po Zahtjevu Radovana Karadžića za ukidanje ograničenja kontakta s novinarom: *Le Monde*, 28. oktobar 2009. godine (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Karadžić* od 28. oktobra 2009. godine), par. 14; *Tužilac protiv Radovana Karadžića*, predmet br. IT-95-5/18-AR73.2, Odluka po Interlokutornoj žalbi na Odluku Pretresnog vijeća u vezi s odgovarajućim uslovima, 7. maj 2009. godine (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Karadžić* od 7. maja 2009. godine), par. 10; *Tužilac protiv Radovana Karadžića*, predmet br. IT-95-5/18-PT, Odluka po Zahtjevu Radovana Karadžića za poništenje uskraćivanja kontakta s novinarom, 12. februar 2009. godine (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Karadžić* od 12. februara 2009. godine), par. 17; *Tužilac protiv Veselina Šljivančanina*, predmet br. IT-95-13/1-PT, Odluka o imenovanju branioca, 20. avgust 2003. godine (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Šljivančanin*), par. 22.

³⁹ Odluka u predmetu *Kvočka*, par. 13. V. *takođe Karadžić* od 11. oktobra 2010. godine, par. 16; Odluka u predmetu *Karadžić* od 17. decembra 2009. godine, par. 18; Odluka u predmetu *Karadžić* od 6. novembra 2009. godine, par. 22; Odluka u predmetu *Karadžić* od 7. maja 2009. godine, par. 10; Odluka u predmetu *Karadžić* od 28. oktobra 2009. godine, par. 14; Odluka u predmetu *Karadžić* od 12. februara 2009. godine, par. 17; *Tužilac protiv Momčila Krajišnika*, predmet br. IT-00-39-A, Odluka po Krajišnikovom zahtjevu i po zahtjevu Tužilaštva, 11. septembar 2007. godine (odluka u predmetu *Krajišnik*), par. 30; Odluka u predmetu *Šljivančanin*, par. 22.

poništenje, da trenutno ne postoji razuman osnov za donošenje takvog zaključka. Stoga prvo napominjem da se u navodnom diplomatskom telegramu, na kojem se zasniva navodno objelodanjivanje, Karadžić uopšte ne pominje. Naprotiv, sadržaj telegrama ograničen je na Slobodana Miloševića i na događaje koji su se, kako se navodi, dogodili prije jula 2008. godine. Drugo, navodni diplomatski telegram i navodno objelodanjivanje koje se na njemu zasniva još uvijek nisu potvrđeni i stoga ne predstavljaju čvrst osnov za izvođenje navedenog zaključka. Shodno tome, Drugi zahtjev se u potpunosti odbija.

20. Sada ću razmotriti Treći zahtjev. Pravilo 20 Pravilnika o komunikaciji sa pritvorenicima daje sekretaru diskreciono ovlaštenje za izdavanje naloga za snimanje ili nadziranje telefonskih razgovora pritvorenika u PJUNU-u (dalje u tekstu: Nalog za nadzor) u okolnostima opisanim u stavovima (A) i (B) pravila 20. Pravilo 20(A) omogućava sekretaru da izda nalog za nadzor kako bi se spriječili pokušaji pritvorenika da počine neko od četiri krivična djela navedena u pravilu 20(A) (dalje u tekstu: četiri krivična djela). Odredbe pravila 20(A) ne predviđaju nikakve druge uslove za izdavanje naloga za nadzor. Mogućnost sekretara da izda nalog za nadzor na osnovu pravila 20(A) stoga ne zavisi od ispunjavanja nekog dodatnog kriterija, npr. procjene da li dosadašnje ponašanje pritvorenika iziskuje izdavanje naloga za nadzor.

21. Slično tome, pravilo 20(B) Pravilnika o komunikaciji s pritvorenicima ne predviđa nijedan daljnji preduslov za izdavanje naloga za nadzor osim u slučaju da sudija ili vijeće Međunarodnog suda izdaju nalog o neobjelodanjivanju na osnovu Pravilnika (dalje u tekstu: Nalog o neobjelodanjivanju). Stoga, sama činjenica da postoji takav nalog o neobjelodanjivanju sama je po sebi dovoljan osnov da sekretar izda nalog za nadzor. U ovom kontekstu napominjem da postoje nalozi o neobjelodanjivanju koji su na snazi, a koji se odnose na predmet *Karadžić*.⁴¹ Iz toga proizlazi da postojanje naloga o neobjelodanjivanju u vezi s predmetom *Karadžić* predstavlja odgovarajući osnov na temelju kog sekretar može izdati nalog o nadzoru *Karadžićevih* telefonskih razgovora.

22. Pored toga, u pravilu 21(A) Pravilnika o komunikaciji s pritvorenicima jednostavno se navodi "[u]koliko nastupi jedna od situacija navedenih u pravilu 20". Pravilo 21(A) ne nameće nijedan daljnji preduslov ili ograničenje diskrecionog ovlaštenja sekretara osim u sljedećim slučajevima: prvo, obustavljanje privilegovanih telefonskih razgovora između pritvorenika i njihovih advokata i pritvorenika i diplomatskih predstavnika; i drugo, vremensko ograničenje

⁴⁰ *Tužilac protiv Radovana Karadžića*, predmet br. IT-95-5/18.

naloga za nadzor na 30 dana, koje može biti produženo na osnovu pravila 21(B) Pravidnika o komunikaciji s pritvorenima.

23. Što se tiče Karadžićevog argumenta da sekretar treba pritvoreniku obrazložiti zašto izdaje nalog za nadzor, ponavljam da su okolnosti koje predviđa pravilo 20(A) i (B) Pravidnika o komunikaciji sa pritvorenima predstavljaju, kako je napomenuto gore u tekstu, osnov za izdavanje naloga o nadzoru. Stoga je pritvorenik koji je obaviješten da je izdan nalog za nadzor na osnovu odredbi pravila 20(A) i (B) Pravidnika o komunikaciji sa pritvorenima, upoznat s razlozima izdavanja naloga za nadzor.

24. Štaviše, što se konkretno tiče sudske prakse ESLJP-a na koju se Karadžić poziva, napominjem da Međunarodni sud ne smatra sudsku praksu ESLJP obavezujućom, već uvjerljivom i neobavezujućom. Pored toga, smatram da se opšte okolnosti sudske prakse na koju se poziva Karadžić razlikuju od okolnosti u ovom predmetu.

25. Stoga, više predmeta na koje Karadžić upućuje odnose se na slučajeve u kojima zatvorske vlasti primjenjuju strožu mjeru ograničavanja ili potpune zabrane komunikacije pritvoreniku, bilo da se radi o komunikaciji između pritvorenika unutar relevantnog zatvorskog objekta ili o komunikaciji između pritvorenika i vanjskog svijeta.⁴² U ovom slučaju nisu nametnuta takva ograničenja ili zabrane u vezi s Karadžićevim telefonskim razgovorima. Mjera bezbjednosti kojom se ovaj predmet bavi jest nadzor Karadžićevih telefonskih razgovora, što predstavlja suštinu Karadžićevog Zahtjeva za poništenje.

26. Takođe, što se konkretno tiče Odluke u predmetu *Ndindiliyimana*, koja se odnosi na ograničenje kontakta pritvorenika s vanjskim svijetom, napominjem još jednu ključnu razliku između tog i ovog predmeta, naime to da Pravilnik o pritvoru Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu koji je uzet u obzir u Odluci u predmetu *Ndindiliyimana*, izričito zahtijeva da se kao preduslov za izdavanje naloga kojim se ograničava kontakt pritvorenika s vanjskim svijetom pokaže

⁴¹ V. na primjer, *Tužilac protiv Radovana Karadžića*, predmet br. IT-95-5/18-T, Treći nalog u vezi sa spiskom zaštitnih mjera za svjedoke, 23. novembar 2010. godine (Dodatak A – povjerljivo, i Dodatak B - povjerljivo i *ex parte* u odnosu na optuženog); [REDIGOVANO]

⁴² *Tužilac protiv Nuon Chea*, predmet br. 002/19-09-2007-ECCC/OCIJ (PTC09), Odluka po žalbi Nuon Chea u vezi s uslovima privremenog pritvora, 26. septembar 2008. godine; *Tužilac protiv Ienga Saryija*, predmet br. 002-19-09-2007-ECCC/OCIJ (PTC05), Odluka po žalbi u vezi s kontaktom optužene ili okrivljene osobe i njegove supruge, 30. april 2008. godine; *Tužilac protiv Arsènea Shaloma Ntahobaljaia*, predmet br. ICTR-97-21-T, Odluka predsjednika po žalbi uloženoj na odluku sekretara o neodobravanju povjerljivog razgovora s Georgesom Rutagandaom, 6. juni 2005. godine; *Tužilac protiv Augustina Ndindiliyimane*, predmet br. ICTR-2000-56-T, Odluka po zahtjevu odbrane da se odbije zahtjev tužioca za zabranu kontakta na osnovu pravila 64, 25. novembar 2002. godine (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Ndindiliyimana*).

da za to postoji razuman osnov.⁴³ Kao što je gore u tekstu navedeno, Pravilnik o komunikaciji sa pritvorenima ne sadrži takav uslov u pogledu izdavanja naloga za nadzor pritvorenika u PJUN-u.

27. Isto tako, što se tiče odluke u predmetu *Jankauskas* takođe napominjem da su zatvorske vlasti u tom predmetu u djelokrug mjera neselektivno uključile privilegovanu komunikaciju između podnosioca zahtjeva i njegovog branioca, kao i njegovu komunikaciju s državnim vlastima, i to bez navođenja opravdanog razloga.⁴⁴ Međutim, o ovom slučaju, kako je gore u tekstu navedeno, režim nadzora koji se, na osnovu pravila 20 i 21 Pravilnika o komunikaciji sa pritvorenima primjenjuje na Karadžićeve telefonske razgovore, izričito isključuje privilegovanu komunikaciju pritvorenika i njegovog branioca, kao i pritvorenika i diplomatskih predstavnika. Isto tako, odluka u predmetu *Popov* obuhvatala je okolnosti u kojima su zatvorske vlasti u djelokrug mjere nadzora koja se primjenjivala u tom predmetu, uključile privilegovanu korespondenciju podnosioca zahtjeva s braniocem.⁴⁵

28. Pored toga, u odluci u predmetu *Čiapas*, ESLJP je primijetio sljedeće:

[...] čak ni da oblik cenzure koji odluka tužioca dopušta [...] - bilo da se radi o otvaranju, čitanju, zadržavanju ili nekom drugom obliku kontrole – nije konkretno naveden, što bi predstavljalo *carte blanche* za vlasti koje prekomjerno kontrolišu komunikaciju podnosioca zahtjeva s vanjskim svijetom [...].⁴⁶

Isto tako, u odluci u predmetu *Popov*, ESLJP je napomenuo sljedeće:

Mjera vršenja nadzora iz pravila 91 CES-a nije bila ograničenog trajanja ni djelokruga. Ovom odredbom nije bilo tačno definisan način njezina sprovođenja. Njenu primjenu nije bilo nužno obrazložiti. CES nije predvidio odredbu za nezavisno preispitivanje djelokruga i trajanja mjera nadzora [...].⁴⁷

⁴³ Odluka u predmetu *Ndindiliyimana*, par. 8-11. Dakle, pravilo 64 Pravilnika o pritvoru Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu, na koje se poziva par. 2. Odluke u predmetu *Ndindiliyimana*, u svojim relevantnim dijelovima predviđa sljedeće:

Tužilac može zatražiti da sekretar, ili, u hitnim slučajevima, upravnik zatvora, zabrani, reguliše ili odredi uslove za kontakt pritvorenika i svake druge osobe *ako tužilac pokaže da postoji razuman osnov za uvjerenje* da je svrha takvog kontakta pokušaj dogovaranja bijega pritvorenika iz pritvorske jedinice, ili da bi mogao da nanese štetu ili da na neki drugi način utiče na ishod postupka protiv pritvorenika, ili neke druge istrage, ili da bi takav kontakt mogao biti štetan za pritvorenika ili neku drugu osobu ili da bi ga pritvorenik mogao koristiti za kršenje naloga o neobjelodanjivanju koji su sudija ili vijeće donijeli na osnovu pravila 53 i pravila 75 Pravilnika o postupku i dokazima. [...] (Naglasak dodan.)

⁴⁴ Predmet *Jankauskas protiv Litvanije*, ESLJP, Zahtjev br. 59304/00, Presuda, 24. februar 2005. godine (dalje u tekstu: odluka u predmetu *Jankauskas*), par.18, 21-22.

⁴⁵ Predmet *Boris Popov protiv Rusije*, ESLJP, Zahtjev br. 23284/04, Presuda, 28. oktobar 2010. godine (dalje u tekstu: odluka u predmetu *Popov*), par.112-115.

⁴⁶ Predmet *Čiapas protiv Litvanije*, ESLJP, Zahtjev br. 4902/02, Presuda, 16. novembar 2006. godine (dalje u tekstu: odluka u predmetu *Čiapas*), par. 25.

⁴⁷ Odluka u predmetu *Popov*, par. 107.

Međutim, u ovom slučaju oblik cenzure je konkretno naveden i izričito je ograničen na nadzor Karadžićevih nepriviligovanih telefonskih poziva u PJUN-u. Pored toga, Pravilnik PJUN-a o komunikaciji sa pritvorenicima konkretno ograničava djelokrug naloga za nadzor i iz njih isključuje privilegovanu i diplomatsku telefonsku komunikaciju, ograničava naloge za nadzor na vremenski period od trideset dana, što se zatim može produžiti, i predviđa nezavisno preispitivanje od strane predsjednika, na osnovu pravila 22 Pravilnika o komunikaciji s pritvorenicima.⁴⁸

29. Štaviše, u odluci u predmetu *Doerga*, ESLJP je svoju odluku zasnovao na činjenici da zatvorske smjernice o postupanju ne definišu dovoljno konkretno u kojim slučajevima bi se mogli nadzirati telefonski razgovori pritvorenika.⁴⁹ U vrijeme kad je izdat nalog za nadzor razgovora podnosioca zahtjeva 1995. godine, mjerodavan režim bio je određen cirkularnim dopisom br. 1183/379 zamjenika ministra pravde Nizozemske od 1. aprila 1980. godine, u čijem se relevantnom dijelu navodi sljedeće:

Sve institucije zatvorenog tipa moraju imati pravilnik o telefoniranju koji mora biti prilagođen zatvorskom režimu, broju zaposlenih i kapacitetu objekata i mora mi biti dostavljen radi odobrenja. Ta pravila obuhvataju sljedeće:

- način nadzora nad sadržajem poziva (pozivi se moraju moći retrospektivno preslušavati); pravilnik mora konkretno odrediti da li se nadziru svi pozivi prema uputstvima upravnika; ...⁵⁰

U vezi s ovim, ESLJP je naveo sljedeće:

[...] mogućnost da zatvorske vlasti nadziru i snimaju telefonske razgovore pritvorenika predviđena je cirkularnim dopisom br. 1183/379 od 1. aprila 1980. godine. Ovaj cirkularni dopis nalagao je da dalja pravila o načinu na koji se vrši nadzor nad sadržajem takvih razgovora trebaju biti određena internim propisima svake zatvorske institucije.⁵¹

Interni propisi zatvora Marwei, u kojem je bio pritvoren podnosilac zahtjeva u odluci u predmetu *Doerga*, predviđali su sljedeće:

Moguće je da uputstvo za povremenu kontrolu i/ili, ako za to postoji osnov, snimanje Vaših telefonskih razgovora, izda upravnik ili osoba koja ga zastupa. Djelomično zbog zaštite Vaše bezbjednosti, te snimke će preslušavati samo šef bezbjednosti ili njegov zamjenik. Oni su odgovorni za to da se trake ne čuvaju nego da se odmah izbrišu.⁵²

Prilikom donošenja konačne odluke u predmetu *Doerga* ESLJP je izjavio sljedeće:

⁴⁸ V. pravila 21 i 22 Pravilnika o komunikaciji sa pritvorenicima.

⁴⁹ Predmet *Doerga protiv Nizozemske*, ESLJP, Zahtjev br. 50210/99, Presuda. 27. april 2004. godine (dalje u tekstu: odluka u predmetu *Doerga*), par. 21-25, 52-54.

⁵⁰ Poziva se na *ibid*, par. 21. V. takođe *ibid.*, par. 46.

⁵¹ *Ibid.*, par. 46.

⁵² *Ibid.*, par. 22.

Sud smatra da pravilnik o kojem je riječ u ovom predmetu nije dovoljno jasan i podroban zato što ni cirkularni dopis br. 1183/379 ni interni propisi zatvora Marwei ne navode precizno okolnosti u kojima se telefonski razgovori pritvorenika mogu nadzirati, snimati i zadržati od strane zatvorskih vlasti, kao ni procedure koje se moraju poštovati.⁵³

Za razliku od tog predmeta, u ovom slučaju pravilo 20 Pravilnika o komunikaciji sa pritvorenicima, na osnovu kog je izdan nalog o nadzoru nad Karadžićevim telefonskim razgovorima, u stavovima (A) i (B) svojih odredaba navodi konkretne okolnosti u kojima se telefonski razgovori pritvorenika u PJUN-u mogu nadzirati.

30. Napominjem takođe da "mada se Međunarodni sud zaista pobrinuo za to da režim koji je odredio za Pritvorsku jedinicu u svim relevantnim aspektima bude usklađen sa zatvorskim sistemom Nizozemske", Međunarodni sud nema obavezu i nije potrebno da svoje odredbe o radu u potpunosti uskladi s nizozemskim zakonom.⁵⁴ Stoga je PJUN, mada je "iz bezbjednosnih razloga" smješten unutar nizozemskog zatvorskog objekta, ipak "pod isključivom kontrolom i nadzorom Ujedinjenih nacija".⁵⁵ Osim toga, Kućni red za pritvorena lica u Pritvorskoj jedinici Ujedinjenih nacija (dalje u tekstu: Kućni red),⁵⁶ na koji se Karadžić poziva i kojim potkrepljuje svoj argument da se prije izdavanja naloga o nadzoru mora pokazati da postoji valjan razlog za njegovo izdavanje, posljednji je put izmijenjen u junu 1995. godine, prije izmjene pravila 20 Pravilnika o komunikaciji s pritvorenicima od avgusta 2009. godine, prilikom čega je ukinuta odredba da je postojanje razumnog osnova preduslov za izdavanje naloga o nadzoru, što reguliše Kućni red.⁵⁷

31. Pored toga, smatram da pravila 20 i 21 Pravilnika o komunikaciji sa pritvorenicima zadovoljavaju međunarodne norme u vezi s postupcima vezanim za komunikaciju sa pritvorenicima. U vezi s tim napominjem da paragraf 37 Standardnih minimalnih pravila za postupanje sa zatvorenima predviđa da će "zatvorenima biti dopušteno da *pod nužnim nadzorom* komuniciraju sa svojom porodicom i prijateljima na dobrom glasu u redovnim intervalima, putem pisama i primanja posjeta."⁵⁸ Slično tome, paragraf 5 Osnovnih principa postupanja sa zatvorenima predviđa sljedeće:

Osim ograničenja koja nužno i očito nalaže sama činjenica boravka u zatvoru, svi zatvorenici zadržavaju ljudska prava i osnovne slobode iz Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, kao i, u slučajevima gdje je zainteresovana država potpisnica Međunarodnog pakta o ekonomskim,

⁵³ *Ibid.*, par. 52.

⁵⁴ Izvještaj Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine, 29. avgust 1994. godine, UN doc. A/49/342 S/1994/1007, par. 99.

⁵⁵ *Ibid.*

⁵⁶ IT/99 izdan u aprilu 1995. godine, izmijenjen u junu 1995. godine.

⁵⁷ V. Podnesak sekretara, par. 18.

⁵⁸ Usvajeno na Prvom kongresu Ujedinjenih nacija o suzbijanju zločina i postupanju s prestupnicima, održanom u Ženevi 1955. godine, i odobreno rezolucijama Ekonomskog i socijalnog savjeta 663 C (XXIV) od 31. jula 1957. godine i 2076 (LXII) od 13. maja 1977. godine (naglasak dodat).

socijalnim i kulturnim pravima Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i njegovim fakultativnim protokolima, i druga prava navedena u ostalim konvencijama Ujedinjenih nacija.⁵⁹

Isto tako, u paragrafu 9.2 svoje odluke u predmetu *Miguel Angel Estrella protiv Urugvaja*, Odbor za ljudska prava je naveo da:

[...] *prihvata da je normalno da zatvorske vlasti sprovode mjere kontrole i cenzure nad korespondencijom zatvorenika. Uprkos tome, član 17 [...] Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima] predviđa da "ničija korespondencija neće biti proizvoljno i nezakonito ometana". Ovo nalaže da se na sve takve eventualne mjere kontrole ili cenzure primjenjuju zadovoljavajuće pravne mjere zaštite od proizvoljne primjene [...]*⁶⁰

32. Pravila 20 i 21 Pravilnika o komunikaciji sa pritvorenicima služe kao preventivni mehanizam stvoren da, putem sistematskog nadzora nad neprivilogovanim telefonskim razgovorima pritvorenika (dalje u tekstu: režim nadzora), spriječi pokušaj počinjenja nekog od četiri krivična djela; ili eventualni pokušaj kršenja naloga o neobjelodanjivanju koji imaju ključnu ulogu u zaštiti osjetljivih informacija, kao što su identiteti zaštićenih svjedoka. Preventivna svrha pravila 20 i 21 bi stoga bila osujećena uvođenjem odredbe da se prvo mora pokazati da su pritvorenici pokušali, ili počinili, jedno od četiri krivična djela, kao preduslova da bi sekretar mogao da izda nalog za nadzor u svrhu sprečavanja istih. Stoga smatram da se režim nadzora koristi kao nužni nadzor koji očito nalaže činjenica samog boravka u zatvoru. Nadalje, kako sekretar tačno kaže, režim nadzora sadrži izričite mjere zaštite od proizvoljne primjene. Stoga, pravilo 22 Pravilnika o komunikaciji s pritvorenicima omogućava pritvorenicima da traže od predsjednika da poništi odluku koju je sekretar donio na osnovu pravila 21. Pored toga, pravilo 21(C) nalaže da sekretar pritvorenike i njihove branioce u roku od dvadeset i četiri sata obavijesti o odluci.

33. Stoga smatram da je, imajući u vidu gorenavedeno, sekretar razumno primijenio svoje diskreciono ovlaštenje na osnovu pravila 58(C) Pravilnika o pritvoru i pravila 20 i 21 Pravilnika o komunikaciji sa pritvorenicima. Shodno tome, Treći zahtjev se odbacuje u potpunosti.

V. DISPOZITIV

34. Iz gorenavedenih razloga, na osnovu pravila 58(C) Pravilnika o pritvoru, i pravila 20, 21 i 22 Pravilnika o komunikaciji sa pritvorenicima:

- (a) **ODBIJAM** Prvi zahtjev bez prejudiciranja;
- (b) **ODBIJAM** Zahtjev za poništenje odluke u svim drugim aspektima.

⁵⁹ Usvojeno i proglašeno Rezolucijom 45/111 Generalne skupštine od 14. decembra 1990. godine (naglasak dodat).

⁶⁰ Komunikacija br. 74/1980, U.N. doc. CCPR/C/OP/2 na str. 93 (1990.), par. 9.2 (naglasak dodat).

Sastavljeno na engleskom i francuskom, pri čemu je mjerodavna engleska verzija.

/potpisano/

sudija Patrick Robinson,
predsjednik

Dana 21. aprila 2011.

U Haagu,

Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]